

udkast; jeg veed tilfulde at vurdere dette gjen- nemtænkte Arbeides mange og væsentlige For- trin, og jeg anerkjender ganske, at det saavel i sin Hæelhed som i sine enkelte Dele vidner om, at det er en kyndig, en skarpsindig og indsigts- fuld Forfatter, fra hvis Haand det er kom- met. Naar jeg ikke bestomindre paa ingen Maade kan tilraade, at dette Udkast skulde faae Lovskraft, eller at en Lov skulde udkomme, der i det Væsentlige er bygget paa dette Lov- udfasts Grundsætninger, saa troer jeg ikke at kunne befrygte, at dette skulde mistydes, som om det hidrørte fra nogen Mangel paa In- teresse eller Velvillie for den ærede Forslags- stillers Arbeide. Jeg skal, idet jeg vil tillade mig at begrunde denne min Dom over Forsla- get, bestræbe mig for, saameget som muligt, at sammentrænge, hvad jeg derom har at bemærke; jeg skal stræbe at fatte mig saa kort, som Sa- gens store Vigtighed og Stoffets Rigdom paa nogen Maade tilstede. Usikkerheden af Selv- eiendoms Udbredelse er saa ofte her i Salen udtalt, og er saa almindeligt anerkjendt, at jeg anseer det for overflødig, derpaa at komme tilbage; men man kan fremme Selveiendom paa forskjellige Maader. Man kan komme til Maalet ad flere forskjellige Veie; de to Veie, som her nærmest frembyde sig, er den tvungne Afløsning og de frivillige Dvereens- komster. Det er den første Veie, som Lov- udkastet har betraadt; thi vel er det langt fra, at den ærede Forslagsstiller skulde have tabt de frivillige Dvereenskomster af Sigte; navnlig indeholder § 38 og de paafølgende Paragrapher udtrykkelig, at naar en Bonde ønsker sig sin Fæstegaard overdragen til Selveiendom, skal han gjøre Godseieren et Bud; er Godseieren ikke tilfreds med Budet, skal han gjøre Bon- den et Contrabud, og naar da — hedder det endvidere i § 39 — Godseier og Bonde paa denne Maade ere blevne enige om Gaardens Kjøbesum, og Godssets Panthaber giver sit Samtykke til Salg paa de vedtagne Vetingel- ser, da er Dvereenskomsten frivillig og behand- les som saadan. Ja, „behandles som fri- villig“, det kan vel siges; men jeg veed dog ikke, om det er saa ganske træffende, naar det tillige siges, at Dvereenskomsten er frivillig; det er i alt Fald en Frivillighed med Svær-

det over Hovedet. Men de egentlige Grund- bestemmelser i Lovudkastet, de Bestemmelser, som give Udkastet sin egentlige Charakter, saaledes som denne ogsaa er betegnet af For- slagsstilleren selv, ere dog de, der gaae ud paa en tvungen Afløsning. Det er dette System, som her skal gjøres til Gjenstand for Prøvelse; det er dette, der vil være at undersøge, om en tvungen Afløsning af Fæstes forholdet bør finde Sted, navnlig paa den her foreslaaede Maade.

Den ærede Forslagsstiller har gjort opmærk- som paa, at Expropriation er meget langt fra at være noget Nyt i vor Lovgivning; han har anført en Deel forskjellige Love, der ere ældre end Grundloven, og hvori Expropriationen er bragt til Anvendelse. Det vigtigste af disse ældre Lovbud er vistnok Placaten af 31te Juli 1801, i hvilken den almindelige Grundsætning er udtalt, „at Eiendomsretten ikke bør lide Indskrænkelse, med mindre det almindelige Bedste fordrer det, og at Eieren da tilkommer billig og fuldkommen Erstatning“; men jeg til- lader mig tillige at oplæse Placatens Slutning, som den ærede Forslagsstiller forbigik, og hvori det hedder, at de foreskrevne Regler skulle være gjældende og tages til Følge „i enhver Begiven- hed, hvor der til Landets Forsvar eller offent- lige Foranstaltningers Fremme behøves Af- staaelse af Nogens Grund eller Eiendom“. Til denne Hovedanordning slutter sig nu en Række af sildigere Love; den ærede Forslagsstiller nævnte nogle, og flere kunde tilføies. For største Deel have disse dog Hensyn til saadanne Tilfælde, hvor Expropriationen angaaer Foranstaltning- ger, som mere eller mindre umiddelbart ved- røre Statens eller Communens Interesse. Men der ere dog ogsaa enkelte Lovbestemmelser, som nærmest angaae Expropriationer til For- deel for Foretagender, der iværksettes for pri- vat Regning; den ærede Forslagsstiller anførte et Par Exempler herpaa, navnlig Placaten af 28de December 1809 om Canal anlæg, og Pla- caten 5te Marts 1845 om Jords Afstaaelse til Jernbaner. Man seer imidlertid let, at her var Spørgsmaal om Foranstaltninger, der vel kunne træffes for privat Regning, men som dog altid gribe dybt ind i almene Interesser. Jeg skal derfor nævne endnu et Exempel, hvori